

General armije
NIKOLA LJUBIČIĆ

Razvoj samoupravljanja uslov jačanja odbrane

Trajno obilježje naše koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u čitavom poslijeratnom razdoblju bilo je i ostaje oslonac na sopstvene snage. Takvo opredjeljenje je zasnovano na iskustvima iz naše narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije i suština je našeg samoupravnog puta u socijalizam i nezavisne spoljnopoliitičke pozicije. U ratu i oružanoj revoluciji nismo čekali na pomoć sa strane. Partiji i Titu, jugoslovenskim narodima i narodnostima, bilo je jasno da se sopstvena sloboda, nezavisnost i sopstveni put socijalističkog razvoja mogu obezbijediti samo s osloncem na sopstvene snage. Sa takvom sviješću i ponašanjem uspješno smo odolijevali i svim spoljnim pritiscima u poslijeratnom razvoju; sa takvom strategijom Jugoslavija je postala primjer kako jedna, relativno mala zemlja, može da brani svoju nezavisnost, savlađuje zaostalost, širi horizonte slobode i demokratije i da, na veoma osjetljivom geopolitičkom prostoru, stalno učvršćuje svoju bezbjednost.

Podružtvljavanje sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite svjedoči o njegovoj demokratskoj samoupravnoj suštini. Osnovna snaga u tom sistemu jeste čovjek — njegova svijest o vrijednostima i prednostima socijalističkog samoupravljanja, vlasti radničke klase, federativnog uređenja zemlje, nezavisne spoljne i unutrašnje politike.

Opštenarodna odbrana i društvena samozaštita integralni su dio samoupravnih, demokratskih, proizvodnih i društvenih odnosa. Stoga se efikasnost, kao i razvoj sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, može sagledavati samo u neposrednoj povezanosti sa funkcionisanjem i razvojem cjelokupnog sistema socijalističkog samoupravljanja. Međusobni odnos samoupravljanja i opštenarodne odbrane viši je nego odnos cjeline i dijelova. Odbrambena snaga društva zavisi od stanja u njegovim osnovnim segmentima, od procesa koji utiču na proizvodne snage i odnose u društvenoj reprodukciji. To znači da radnička klasa, radni ljudi i građani utiču na proces reprodukcije i suštinska pitanja razvoja zemlje onoliko koliko jača njihova svijest i spremnost da se bore za odbranu takvog sistema i takve politike.

Dobar branitelj može biti samo aktivni učesnik u izgradnji zemlje, njenom društveno-ekonomskom i političkom sistemu.

Budući da je sistem socijalističkog samoupravljanja osnova na kojoj izrasta i na kojoj se razvija opštenarodna odbrana i društvena samozaštita, i da samoupravljanje u svim svojim bitnim funkcijama objedinjava i elemente odbrane i samozaštite — borba za dalji razvoj socijalističkog samoupravljanja i socijalističke demokracije ujedno je i borba za jačanje odbrambenih i samozaštitnih funkcija društva.

Izmjenama u političkom sistemu i izmjenama u načinu rada subjektivnih snaga, prvenstveno Saveza komunista, treba da postizemo znatno veću društvenu efikasnost i društvenu produktivnost. Naime, promjene i izmjene u političkom sistemu ne bi trebalo činiti radi promjena, već radi razvoja i progressa.

Sa stānovišta jačanja odbrane i samozaštite posebno su značajna dva aspekta.

Prvo, izmjenama u političkom i ekonomskom sistemu treba obezbijediti centralno mjesto čovjeku, kao proizvođaču, samoupravljaču i aktivnom subjektu društvenog i privrednog života. Stoga svi predlozi i rješenja moraju omogućiti potpunu inicijativu i stvaralaštvo svakom radnom čovjeku i građaninu naše zemlje. Socijalistički savez radnog naroda i Savez komunista unutar Socijalističkog saveza i institucije političkog sistema moraju stvoriti političku klimu u kojoj će inicijativa i stvaralaštvo radnih ljudi biti potpunije izraženi kako u izgradnji društva tako i u sistemu opštenarodne odbrane. Stoga su nužne i promjene u metodu rada tih organizacija, napuštanje forumskog rada i prakse usmjeravanja pažnje „prema gore”. Umjesto toga, aktivnost i pažnja političkih organizacija moraju se usmjeravati ka bazi društva, „prema dolje”. U tim okvirima

ma moraju se, konačno, reafirmisati i dobiti pravi značaj i oblici neposredne socijalističke demokratije, neposredno izjašnjavanje i odlučivanje građana i radnih ljudi u mjesnim zajednicama i radnim organizacijama. Praksa koju je naš revolucionarni pokret njegovao i razvijao od prvih dana oslobodilačke borbe i oružane revolucije to najbolje potvrđuje.

Drugo, promjenama u političkom i ekonomskom sistemu treba da se podstakne samoupravna integracija društva i udruživanje snaga i sredstava i ojača ukupna politička i ekonomska kohezija Jugoslavije. Smatram da je Savez komunista obavezan da se mnogo odlučnije bori za takav kurs i rješenja kojima će se sprječavati tendencije autarhije i zatvaranja, atomizacije i egoizma. Jugoslavija kao zajednica ravnopravnih naroda i narodnosti zajednički se gradi i brani. Radni ljudi i građani zahtijevaju veće jedinstvo i integraciju u zemlji po svim linijama. Takvi zahtjevi izraženi su i u pripremama za ovaj kongres. Nova rukovodstva u Federaciji, a posebno u republikama i pokrajinama, moraju imati više razumijevanja za težnje i takva očekivanja svih građana zemlje. U masama je sazrela svijest da je veoma velika cijena koju društvo plaća zbog zatvaranja i autarhije, da takvi procesi koče privredni razvoj i samoupravljanje, kao i pripremu zemlje za odbranu, a da dezintegrativno društvo vodi ka rasipanju društvene energije i sredstava, što smanjuje akumulaciju, utiče na pad životnog standarda i umanjuje odbrambene sposobnosti zemlje u cjelini.

Jedinstvo u našoj federativnoj zemlji — samoupravna integracija, jedinstvo radničke klase, jedinstvo naroda — nije i ne može biti sinonim za unitarizam i centralizam. Poziv na veće jedinstvo potpuno je opravdan jer, ono je uslov za razvoj socijalističkog samoupravljanja, za jačanje uticaja radničke klase i za uvećavanje odbrambene moći naše zemlje.

Prema tome, Savez komunista poslije 13. kongresa mora da se izbori za veći stepen jedinstva i za punu ravnopravnost, a ta ravnopravnost treba da se ostvaruje jačanjem integracije i udruživanja, a ne zatvaranjem i stagnacijom.

Za snagu sistema, za snagu Jugoslavije, za tempo njenog razvoja i odbrambenu sposobnost bilo bi veoma štetno dopuštati da se odomaćuje oportunizam u Savezu komunista u obračunavanju sa antikomunističkim, antisocijalističkim i kontrarevolucionarnim snagama koje djeluju na širokom frontu radi destabilizacije samoupravnog socijalističkog sistema i razaranja tekovina revolucije.

Neprijateljske snage vode borbu za nametanje svojih ideologija mladim generacijama. Pri tome, koriste sve naše slabosti u vas-

pitanju i osposobljavanju mladih. Mladima, naročito najmlađim generacijama, ne pružamo dovoljno znanja o tome da se za slobodu, socijalizam i nezavisnost moralo boriti, da se sve to osvojilo nadljudskim naporima i herojstvom, ogromnim žrtvama i odricanjima.

Na mladima je današnjica i budućnost socijalističke Jugoslavije, njena sloboda i nezavisnost. Zato se Savez komunista mora ozbiljnije zapitati kako osposobljava mlade, čime ih naoružava da štite i dalje razvijaju socijalizam, samoupravljanje, bratstvo i jedinstvo i nezavisnost — osnovne tekovine revolucije.

Budući da su mladi osnovna snaga odbrane zemlje, jasno je šta znači prepustiti ih uticajima raznih snaga — od nacionalističkih i iredentističkih do klerikalnih, građanskih i malograđanskih. Ako se tome dodaju i neprekidne priče samo o problemima, promašajima, krizama, odnosno samo o onome što ne valja, ako se odaju neodmjerene, a veoma često sa strane inspirisane pohvale tuđih vrijednosti, tuđih ideologija i društvenih uređenja — jasno je kako se sve to odražava na svijest mladih, kako se oni formiraju i kako sve to može uticati na njihovu odbrambenu osposobljenost.

U odbrani zemlje moraju da učestvuju svi njeni građani. Ukoliko su zadovoljni životom i perspektivom ovog društvenog sistema, može se očekivati da će zalaganje i spremnost za odbranu biti veći.

To nalaže svim društvenim faktorima da bržem zapošljavanju posvete veću pažnju. Mora se shvatiti da braneci istinske vrijednosti narodnooslobodilačke borbe i revolucije, branimo nezavisnost i samostalan put socijalističkog razvoja. Na svim frontovima stvaralaštva Savez komunista treba čvrsto da podržava sve one stvaraoce koji nisu idejno neutralni, koji teže objektivnim istinama, kao istinski borci za socijalizam, za vlast radničke klase. Savez komunista ne smije činiti nikakve kompromise sa liberalističkim snagama i kolebljivcima koji svojim radom, pod okriljem pojedinih institucija našeg socijalističkog samoupravnog sistema, potpomažu antikomunističke i antijugoslovenske snage. Savez komunista kao istinska avangarda radničke klase, mora stalno, analizom prakse, izoštravati svoje idejne stavove. Popustljivost prema liberalističkim i građanskim snagama nije potvrda demokratičnosti društva u kome se radnička klasa bori za još mnoge neosvojene pozicije. Našu socijalističku samoupravnu demokratiju cijenimo po tome koliko usvaja i uvažava zahtjeve radničke klase, radnih ljudi i građana, koliko slobode i prostora obezbjeđuje za stvaralaštvo i uticaj masa i svakog pojedinca opredijeljenog za socijalizam, ravnopravnost i nezavisnost.

Odbrana zemlje zahtijeva veliki ekonomski napor društva. U savremenim uslovima, kada potencijalni agresori imaju snažne ekonomije i arsenale modernog oružja i vojne tehnike — materijalna naprezanja zemlje branioca znatno su veća. Čovjek, kao osnovni faktor odbrane i samozaštite, može doći do punog izražaja jedino ako zemlja poseduje ratnu tehniku, infrastrukturu i privrednu snagu koje odgovaraju strategiji njene odbrane. Interesi odbrane zemlje naglašavaju značaj i potrebu efikasnijeg rješavanja svih nago-milanih ekonomskih problema. Sredstva neophodna za odgovarajuće tehničko i materijalno obezbjeđenje snaga opštenarodne odbrane lakše će se obezbijediti ako proizvodnja i društvena produktivnost rada brže rastu. Dugotrajni odbrambeni rat, na kakav računamo u našoj strategiji i pripremama, zahtijeva zdravu, snažnu i izdržljivu privredu. Ne smijemo dozvoliti da se sporost u rješavanju osnovnih ekonomskih problema koristi kao elemenat za pothranjivanje nećijih apetita prema Jugoslaviji. Stoga su brže ozdravljenje ekonomije, njena stabilnost i razvoj elementarne pretpostavke jačanja odbrambene snage zemlje.

U koncepciji opštenarodnog odbrambenog rata veliki sistemi su nezamjenjivi kao pretpostavka trajnosti i žilavosti odbrane, brzog prenošenja borbenih dejstava, efikasne materijalne i tehničke podrške snagama odbrane na čitavoj teritoriji zemlje. Zbog toga je neophodno tehničko i tehnološko jedinstvo tih sistema i efikasna organizacija u miru. S obzirom na sve to, jasan je zahtjev da se problem isparcelisanosti, tehničko-tehnološkog nejedinstva i drugi, moraju brže rješavati.

Apsurdno je shvatanje da su isparcelisane željeznice, pošte, elektroprivreda i drugo atributi republičko-pokrajinske samostalnosti i ravnopravnosti. Savez komunista ne može unedogled tolerisati nametanje i održavanje takvih shvatanja koja Jugoslaviji nanose očiglednu štetu.

Sve ono što se danas dešava u svijetu, posebno na Bliskom istoku i u Sredozemlju, ukazuje da SKJ, poslije 13. kongresa, treba da posveti izuzetnu pažnju jačanju svih elemenata koji omogućavaju da zemlja u cjelini bude još bolje pripremljena za odbranu i da se svi odbrambeni činioци maksimalno osposobe da oružanim snagama stvore uslove za uspješno suprotstavljanje svakome ko bi pokušao da ugrozi naše granice.

Svakome je jasno da Jugoslavija nastavlja dosljednu, miroljubivu i principijelnu spoljnu politiku na širem međunarodnom planu, u Evropi i na Balkanskom poluostrvu. Jugoslavija nikada nije bila, niti će biti prijetnja bilo kome, i ne teži nikakvoj drugoj politici

osim politici nezavisnosti, nesvrstavanja, dobrosusjedstva i aktivne miroljubive koegzistencije.

Svi naponi koje činimo u izgradnji oružanih snaga i pripremi zemlje za odbranu usmjereni su isključivo na odbranu suvereniteta, nezavisnosti i teritorijalnog integriteta naše zemlje. Naš sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, kako je rekao drug Tito, „nije uperen ni protiv koga ko želi mir i ko poštuje naše pravo na slobodu i samostalan ekonomski, politički i društveni razvitak.”

Prema tome, naša koncepcija opštenarodne odbrane i naša politika ne mogu ni u kom slučaju postati agresivna snaga koja bi ugrožavala nečiju slobodu i nezavisnost. Iz toga proizlaze osnovna karakteristika i opredjeljenje našeg sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite — antinasilje i antirat. Njihov je smisao, prvenstveno, u spriječavanju rata, odvrćanju od agresije i čuvanju mira, uz odlučnost da obezbijedimo dalji nesmetan razvoj našeg socijalističkog samoupravnog društva.

Naše granice — na kopnu, moru i u vazдушnom prostoru — otvorene za razumijevanje i ravnopravnu saradnju — najotvorenije su u Evropi. Bilo bi dobro ako bi i svi drugi slično postupili. Jer, Jugoslavija ni za koga ne predstavlja opasnost — za tuđim nikad nismo težili, a svoje smo uvijek znali da branimo odgovarajućim sredstvima. Nezavisna, nesvrstana Jugoslavija bila je i ostaje snažan faktor mira, bezbjednosti, stabilnosti i ravnopravne saradnje na Balkanu, u Evropi i u svijetu. Ka tim principima i ciljevima usmjereni su i svi naši naponi, na međunarodnom i unutrašnjem planu.

Privredna stabilizacija, promjene u privredno-političkom sistemu, veća proizvodnja i veće produktivno zapošljavanje dio su napora za jačanje bezbjednosti i sigurnog međunarodnog položaja Jugoslavije, kao i naponi koji se neposredno tiču dalje izgradnje i jačanja sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Oslonac na vlastite snage znači da zemlju treba pripremiti za odbranu u cjelini, u ravničarskim kao i u brdskim i prigraničnim predjelima. Oslonac na vlastite snage znači jačati industrijsku i poljoprivrednu proizvodnju, stvarati ofanzivan, operativan političko-društveni mehanizam i jačati i modernizovati oružane snage — Jugoslovensku narodnu armiju i Teritorijalnu odbranu, i civilnu zaštitu.

Na kraju, podsjetimo se na Titove riječi: „Radimo kao da će vječno biti mir, a spremajmo se kao da će sutra biti rat.” One su i danas veoma aktuelne, i biće još dugo, s obzirom na spoljnopolitičku situaciju i sve ono što se danas dešava u svijetu.

SUMMARY

DEVELOPMENT OF SELF-MANAGEMENT — CONDITION FOR STRENGTHENING OF DEFENCE

Basic characteristic features of the total national defence concept were in the discussion pointed out and its fundamental principle of relying to own forces stressed. The fact was underlined that the concept is a natural reflection of revolutionary experiences acquired in the national liberation struggle and social revolution.

In view of the fact that the socialist self-management system, which is the lasting orientation of the Yugoslav society, makes the foundation upon which the total national defence and social self-protection system has been conceived and developed, the struggle for further development of the self-management based social relations is at the same time the struggle for the development and strengthening of defence-protective functions of society. This struggle must be fought in two directions: *first*, changes being introduced into the development of self-management and of the strengthening of abilities as producer, self-manager and active subject of the social and economic life; and *second*, these changes should prompt the self-management based integration of society and the associating of works and resources, together with further strengthening of political and economic unity of Yugoslavia.

The need has been pointed out that after its 13th Congress the LCY should fight for and attain a higher degree of unity as the basic element of the development of self-management and of strengthening of abilities and power of the country, since the society would not otherwise be able to sustain the economic effort demanded by the modernly conceived defence. The large system, therefore, must not be divided by boundaries of republics or provinces, or even communities, since such divisions would have, and not from the defence aspects only, unforeseeable negative consequences.

In the closing part of discussion was pointed out that all the efforts of the Yugoslav society in its preparing itself for defence are directed towards its defending the sovereignty, independence and territorial integrity of the country, with a complete resoluteness of all the Yugoslav nations and nationalities to ensure an unimpeded development of the social self-management.

RESUME

L'ELARGISSEMENT DE L'AUTOGESTION EST UN PREALABLE AU RENFORCEMENT DE LA DEFENSE NATIONALE

Dans son intervention, l'auteur fait ressortir les principaux caractères de la conception de défense populaire généralisée et son principe d'organisation majeur: l'appui sur ses propres forces, avec l'accent mis sur le fait que cette conception est l'expression naturelle des expériences révolutionnaires faites dans la lutte de libération nationale et dans la révolution socialiste.

Etant donné que l'autogestion socialiste, qui représente une option durable de la société yougoslave, constitue la base de la conception et du sys-

тème de la DPG et de l'AS, la lutte pour le développement continu des rapports sociaux autogestionnaires est à la fois celle pour le développement et le renforcement des fonctions de défense et de protection de la société. Cette lutte est menée dans deux sens: *primo*, par des modifications à apporter au système politique et économique il faut assurer une place centrale à l'homme en tant que producteur, autogestionnaire et sujet actif de la vie sociale et économique, et *secondo*, par des changements à opérer au sein du système politique et économique il faut stimuler l'intégration autogestionnaire de la société et l'association du travail et des moyens parallèlement à la consolidation de l'unité politique et économique de la Yougoslavie.

Par son intervention l'auteur fait ressortir le besoin de voir la Ligue des communistes de Yougoslavie après le Treizième Congrès de la LCY assurer par son action l'unité à un plus haut degré comme étant l'élément de base du développement de l'autogestion et du renforcement de la capacité de défense du pays, car, dans un cas contraire, la société ne serait pas à même de faire l'effort économique qu'exige une conception moderne de la défense. C'est pourquoi, les grands systèmes économiques ne doivent pas être morcelés suivant les limites des Républiques, Provinces autonomes, voire des communes, car cela pourrait avoir, outre l'aspect de défense diminué, des conséquences incalculables.

A la fin, l'auteur conclut que les efforts de la société yougoslave pour se préparer pour la défense visent essentiellement la défense de la souveraineté, de l'indépendance et de l'intégrité territoriale du pays et expriment la ferme résolution de toutes les nations et nationalités de Yougoslavie d'assurer un développement sans heurts de l'autogestion socialiste.

Р Е З Ю М Е

РАЗВИТИЕ САМОУПРАВЛЕНИЯ — УСЛОВИЕ УКРЕПЛЕНИЯ ОБОРОНЫ

В дискуссии подчеркиваются основные признаки концепции всенародной обороны и ее основной принцип: опора на собственные силы, причем выделяется факт о том, что эта концепция является естественным выражением революционного опыта, приобретенного в Народно-освободительной борьбе и социалистической революции.

Учитывая, что социалистическое самоуправление, представляющее собой постоянный курс югославского общества, является основой, на которой покоится концепция и развивается система всенародной обороны и общественной самозащиты, борьба за дальнейшее развитие самоуправленческих общественных отношений является одновременно и борьбой за развитие и укрепление оборонительно-защитных функций общества. Ее нужно вести в двух направлениях: во-первых, изменениями в политической и экономической системах надо обеспечить центральное место человеку как производителю, самоуправляющемуся и активному субъекту общественной и хозяйственной жизни, и во вторых, изменениями в политической и экономической системах поощрять самоуправленческую интеграцию общества и объединение труда и средств, при укреплении политического и экономического единства Югославии.

В дискуссии подчеркивается необходимость борьбы Союза коммунистов за укрепление единства как основного элемента развития самоуправления и укрепления оборонительной мощи страны, ибо в противоположном случае общество не было бы в состоянии выдержать экономических напряжений, которых требует современная концепция обороны. Поэтому большие системы не должны быть разделены республиканско-краевыми, тем более общинными границами, ибо это имело бы серьезные отрицательные последствия, причем не только для обороны.

В конце подчеркивается, что усилия югославского общества в области подготовок к обороне имеют целью только оборону суверенитета, независимости и территориальной целостности страны, причем нации и народности Югославии исполнены решимости обеспечить беспрепятственное развитие самоуправления.